

**Memòria de la intervenció arqueològica
realitzada al carrer dels Mestres Casals i
Martorell, núm. 15-17 de Barcelona (Barcelonès)
Codi: 122/06**

16 d'agost a 1 de setembre de 2006

Promotor de l'obra:

**Comunitat de propietaris
de la finca núm. 15-17
del Carrer dels mestres
Casals i Martorell**

Realització:

DIFUSIÓ CULTURAL, SL.

**Arqueològa directora:
Paz Balaguer Nadal**

**Arqueòleg tècnic – Redacció memòria
Víctor Giner Puga**

Barcelona, Octubre de 2006

Índex

Contingut

• Introducció	pàg. 1
• Localització	pàg. 2
• Context històric i entorn geològic.....	pàg. 3
• Metodologia	pàg. 8
• Descripció dels treballs realitzats	pàg. 9
• Conclusions	pàg. 11
• Documentació fotogràfica	pàg. 12
• Documentació planimètrica	pàg. 18
• Fitxes d'UE	
• Bibliografia	

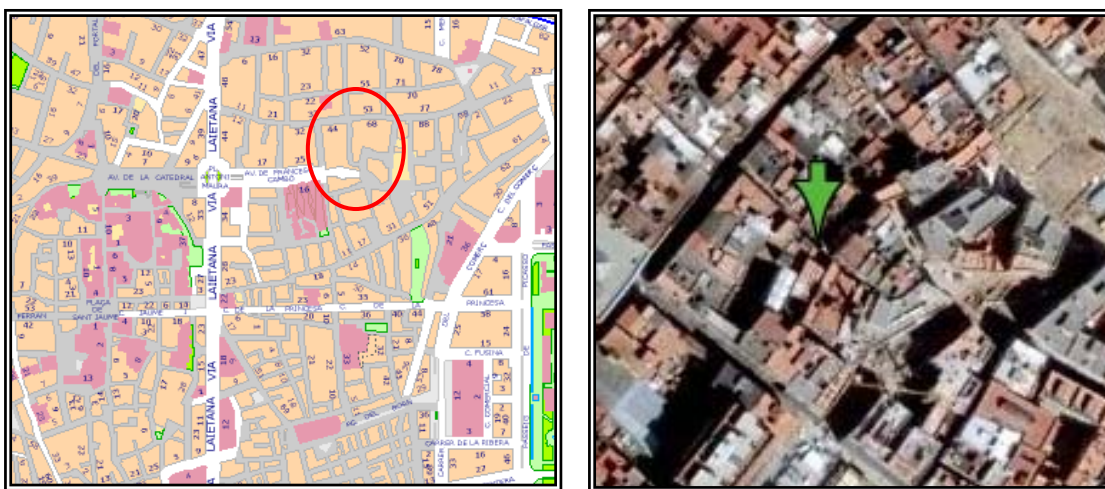
Introducció

A tall de presentació, cal fer esment als motius que originaren la realització de la present memòria. Així doncs, el seguiment de l'obra es degut a la necessitat, per part comunitat de propietaris de la finca dels números 15-17 del carrer dels Mestres Casals i Martorell de la ciutat de Barcelona, d'instal·lar un nou ramal de connexió cap a la claveguera central del ja esmentat carrer. Degut a l'urgència, les dates reals de les tasques realitzades van ser els dies 7 i 8 d'agost del 2006.

L'objectiu principal d'aquesta intervenció, doncs, és el de localitzar qualsevol resta arqueològica que pugui aportar noves dades al respecte de la formació i evolució urbanística d'aquesta zona de la Ciutat - indret que es troba dintre de l'àrea del *suburbium* de la Barcino romana i englobada pel recinte emmurallat de la ciutat medieval -.

Localització

La present memòria es centra en l'estudi de les dades obtingudes en el seguiment arqueològic realitzat en el Carrer dels Mestres Casals i Martorell, a l'alçada de la finca amb els números 15-17. Així doncs, en l'apartat que aquí ens ocupa procedirem a la realització d'una breu descripció tant de la localització de la intervenció, com de l'evolució històrica d'aquesta zona de la ciutat.

Plànol de situació i fotografia aèria on s'assenyalen la zona objecte del present seguiment arqueològic

El carrer dels mestres Casals i Martorell o de la Claveguera (nom amb el que es coneixia fins l'any 1958) es troba situat en el veïnat de Sant Pere en el districte de Ciutat Vella de Barcelona. Aquesta via es presenta orientada en sentit nord-oest sud-est, tot connectant el carrer de Sant Pere més Baix i l'avinguda Francesc Cambó i el carrer de l'Arc de St. Cristòfol. Cal esmentar, que la configuració urbanística d'aquest carrer sembla presentar-se sense modificacions significatives des de gairebé el moment de la seva formació en la Baixa Edat Mitja. Aquest fet feia factible l'aparició, en el decurs del seguiment arqueològic, d'algun tipus d'estructura que pogués ser adscrit a aquestes cronologies, i que pogués aportar noves dades per a la interpretació del origen i evolució del barri de Sant Pere.

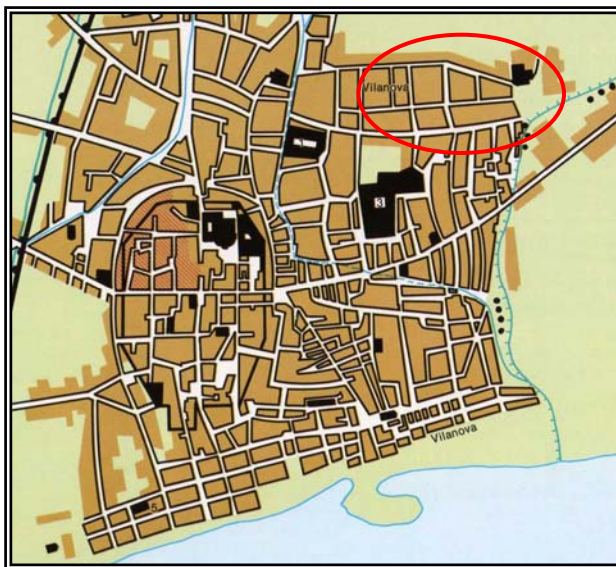
Context històric

Iniciarem l'apartat de contextualització històrica tot fent referència a la formació en època romana de la ciutat de Barcino (s. I a.C.). En aquest període, l'espai que actualment ocupa el barri de Sant Pere es definia com un àrea suburbana situada en una zona relativament allunyada de la ciutat romana.

Així doncs, cal destacar que malgrat tractar-se d'un espai destinat principalment a usos agrícoles, es coneix la existència de construccions de certa entitat en zones properes a la localització que ens ocupa, fem referència a la vila suburbana d'època romana (segle IV d.C.) documentada en la intervenció arqueològica duta a terme en la Plaça d'Antoni Maura.

Aquesta trama urbana es va mantenir practicament sense canvis fins ben entrat els segles XI-XII, moment en que entorn al convent de Sant Pere de les Puelles es comença a crear el conegut com a vilar o vilanova de Sant Pere (en referència al conjunt conventual). Aquest barri anirà creixent fins que la muralla construïda en època medieval aturà la seva expansió. Malgrat tot, aquest període significà un dels moments de màxim esplendor de la zona (a tall, d'exemple esmentar que es en el segle XII quan s'inicia la construcció de la capella Marcús).

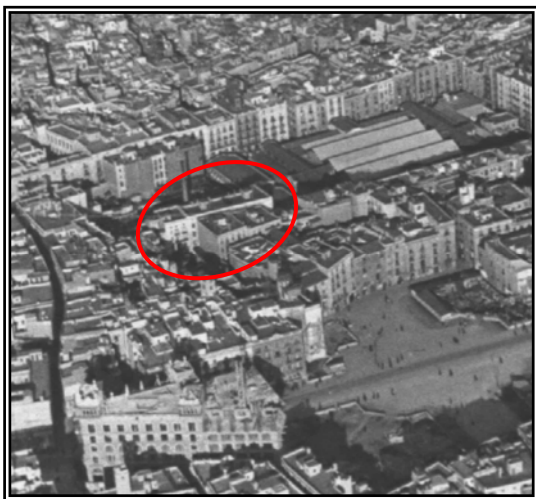
En el segle XIII es realitzà el cobriment del torrent del Merdançar i es documenten, també, els primers establiments de comerços i petits tallers artesanals en la zona, tot seguint el curs de l'antiga Via Francisca i aprofitant la proximitat al rec comtal.

Restitució hipotètica de la Barcelona de finals del segle XIII. En vermell s'assenyala la zona que ens ocupa
(BANKS, P. *L'estructura urbana de Barcelona*, dins *Història de Barcelona*)

Al segle XV hom pot identificar la instal·lació en aquesta zona d'un gran nombre famílies barcelonines adinerades. Aquesta tendència comportarà la construcció de grans palaus i casals; algun dels quals encara es mantenen en la zona del Carrer Montcada.

L'evolució d'aquesta zona, des de segle XV fins el segle XIX, segueix a grans trets les mateixes pautes que la resta de barris de la Barcelona medieval; procés molt marcat, en el cas que ens ocupa, per la instal·lació d'un elevat nombre d'establiments de caire productiu.

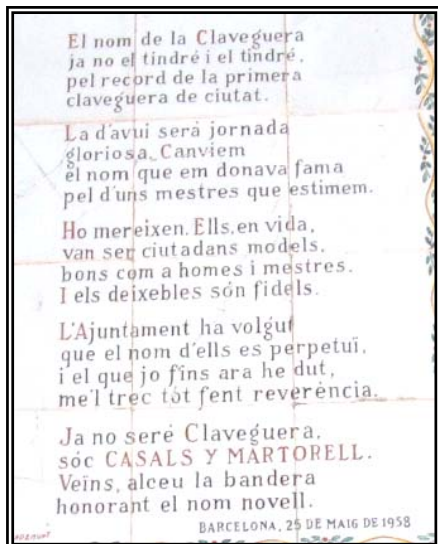

Vista aèria de la zona que ens ocupa del barri de Sant Pere de la ciutat de Barcelona, l'any 1925. En la imatge s'ha assenyalat en color vermell la localització aproximada de la zona del carrer dels mestres Casals i Martorell

A mitjans de segle XIX, l'enderroc de les muralles de Barcelona i de l'aprovació i la posterior aplicació del Projecte d'Eixample de I. Cerdà (1859), van comportar canvis, de diferent caire, en el si del barri de Sant Pere. D'una banda, s'inicià el trasllat de la major part de les indústries establertes cap a zones de l'extraradi (Sants, Poblenou i Barceloneta) de la ciutat (degut a la prohibició municipal del 1846 de construir més vapors a l'interior de les muralles) i per altra banda, la marxa de les classes benestants cap a les noves vivendes de l'Eixample barceloní. Demogràficament aquests espais alliberats van ésser ocupats per famílies de les classes proletàries i per un gran nombre d'immigrants acabats d'arribar a la ciutat.

El carrer de la Claveguera

En aquest apartat es preten fer un breu recull de dades al respecte de la nomenclatura d'aquesta via de la ciutat de Barcelona. Tal i com es menciona

en el títol que dona nom a aquestes línies, el carrer en el que s'ha realitzat en el present seguiment arqueològic s'ha conegut des de ben antic com a **carrer de la Claveguera**. Va ser a mitjans de segle XX (1958) el canvi de denominació per carrer dels mestres Casals i Martorell, tal i com es recull el enrajolat present en un dels frontis de l'esmentada via i que es mostra amb aquestes línies.

L'aspecte més interessant d'aquesta modificació són les dades que s'han extrapolat, de forma generalitzada, sobre el seu antic nom. Així doncs es diu, tal i com ja recull la obra de Víctor Balaguer: *Las calles de Barcelona* (1866) –i que es cita a continuació –, que el nom de claveguera es deu al fet de ser en record de la construcció de la claveguera més antiga de la ciutat, essent datada en aquesta antiga referència bibliogràfica d'època romana.

Víctor Balaguer. *Las calles de Barcelona*. Volum I (1866):

Claveguera (calle de la)

“Tiene su entrada por la baja de San Pedro y su salida por la de Fonollar.

Equivaliendo el nombre catalán de claveguera al castellano de cloaca, se comprende por qué se dio semejante denominación á esta calle. Las cloacas son conocidas de muy antiguo en Barcelona, y hé aquí lo que a este propósito dice **Pujades** en su **Crónica** (**lib. III, cap. XXI**), hablando de la época romana y principalmente de los Escipiones:

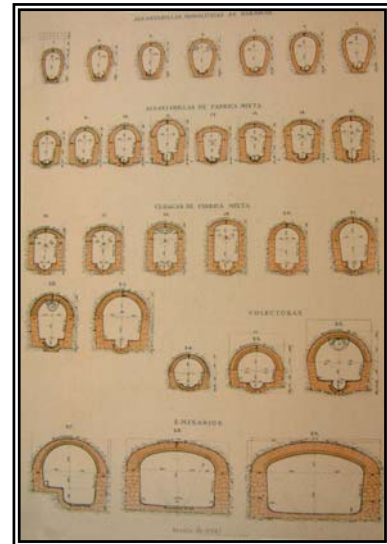
<<Resolvieron hermosear (los Escipiones) aquesta ciudad de Barcelona con algo que fuese magnífico y celebrado, á cuyo fin empezaron por lo más útil, que fue hacer muchas cloacas, que por entonces era lo que más necesitaba. Y dice **Garibay** que se hicieron en el año 210 antes del nacimiento de Cristo nuestro Señor. Y aunque es cosa sabida lo que pueden ser estas obras, y que son lugares cóncavos por donde corren las aguas pluviales y las pueras hasta fuera de la ciudad, para que purgada de aquella corrupción corra el aire puro y sano, como lo dijo el jurisconsulto Ulpiano, debe advertirse que las cloacas son de dos maneras: unas públicas, cuyo cuidado corresponde á la república, y va á ellas toda la inmundicia de las particulares; y otras particulares, que de la casa de cada cual corre la inmundicia á las públicas, como lo dice el mismo Ulpiano. Sabido esto, se entiende que diciendo **Beuter** y **Garibay** que

los Escipiones hicieron las cloacas de Barcelona, aunque ellos no digan cuales fueron, se ha de entender de las públicas ó clavegueras maestras, cuya reparación costea la república. De aquí se deduce la mucha antigüedad que tiene esta policía y limpieza en Barcelona, que particularmente en esto excede á todas las ciudades del mundo, lo cual ha sido continuado en tanta serie de siglos, con tanto cuidado, que apenas hay calle que no tenga claveguera ó cloaca, que todo es uno. Yo me persuado que las principales cloacas públicas fueron las que se hallan desde la Bocaría y Rambla hasta el mar; y desde Junqueras á la Riera de San Juan y á la Boria, pudiendo ir en cada una de ellas un hombre á caballo, y recogen las aguas que bajan de las montañas de Collcerola.>>"

Les dades que s'extreuen de la lectura d'aquesta antiga obra, són relatives, ja qué, per exemple, la cronologia que indica el text, avui en dia, amb les dades que disposem podem dir que no és correcte, o que les clavegueres que cita passen per l'exterior de les muralles romanes. Igualment, les dades que es poden interpretar del poema que commemora el canvi de nom, podem dir que clavegueres a l'antic carrer no n'hi haurien, com a mínim, fins a la seva urbanització.

El seguiment arqueològic realitzat no ha permès aportar cap dada que permeti ni refutar ni desmentir l'afimació, ja que només s'han identificat elements pertanyents a l'actual xarxa de clavegueram, construïda a finals del segle XIX (1891) i reformada l'any 1969.

Làmina del projecte de Pere Garcia i Fària: “*Proyecto de saneamiento del subsuelo de Barcelona: alcantarillado, drenaje, residuos urbanos*” datat en 1891. En aquesta, es reproduïxen les seccions dels diferents tipus de canalitzacions emprades bàsicament a l'Eixample.

Entorn geològic

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada i té com a límits el mar, la serralada Litoral o de Marina i els deltes del Llobregat i del Besòs. El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

El pla de Barcelona està format per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres aquífères. Sobre el sòcol pliocènic es superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari.

Aquesta plana baixa presenta dos monticles: el mont Tàber, de 15 metres d'alçada i format per materials pliocènics més una certa aportació de sorres i el Montjuïc, de 173 metres, format per argiles i gresos miocènics.

Metodologia

La intervenció arqueològica s'ha realitzat aplicant el mètode de registre estratigràfic i d'excavació en extensió definit per E. Harris, que permet la identificació i ordenació seqüencial de totes les accions que han intervingut en la formació del jaciment arqueològic documentades durant el procés d'excavació, tant si són d'origen antròpic, biològic i/o geològic. Aquest mètode permet registrar tant les accions que poden identificar-se a través de les seves restes materials (*elements i estrats*) com aquelles que no es tradueixen en evidències físiques (*interestrats*).

Cadascuna de les accions documentades s'ha identificat com una *unitat estratigràfica*, a la qual s'ha assignat un número d'*UE*, registrant la informació referent a la mateixa en una fitxa d'unitat estratigràfica. Paral·lelament s'ha portat a terme el registre gràfic de cadascuna de les unitats identificades, a través de fotografies amb banderoles per tal de facilitar la representació visual de l'escala real dels elements fotografiats.

D'altra banda, pel que fa al procés d'excavació pròpiament dit, aquest s'ha realitzat amb la col·laboració de mitjans mecànics i manuals, segons les característiques dels diferents nivells localitzats.

Finalment esmentar que la cota zero de la intervenció, a la qual fan referència totes les mesures de profunditat donades es troba a 6.59 metres sobre del nivell del mar.

Descripció dels treballs realitzats

La intervenció arqueològica va ser iniciada tot aixecant un tram de 1,20x0,55 metres de l'actual paviment de llambordes (**UE 101**) del carrer dels mestres Casals i Martorell. Aquesta tasca va ésser realitzada amb l'ajut d'un martell pneumàtic degut al fet que les peces que formen aquest nivell es troben lligades amb formigó, alhora que es recolzen en un llit del mateix material.

Imatge de detall de l'aixecament de les llambordes que formen la UE 101

Vista general de les UE 103, UE 104 i UE 105

Un cop eliminat el paviment necessari per a la realització de la rasa, s'identificà la **UE 102**. Aquest nivell de terra solta i de color marró s'ha de vincular a la col·locació de les canalitzacions de l'actual xarxa de serveis, ja que dintre del paquet de terra eliminat van ser localitzats part d'un tub metàl·lic de 12 cm de diàmetre emprat en la distribució de gas (**UE 103**) i una altra conducció de les mateixes característiques que l'anterior, però destinada al subministrament d'aigua (**UE 104**).

Un cop aixecada la UE 102 es va identificar un nou paquet de terres de consistència argilosa (**UE 105**), sense material arqueològic, com a mínim fins a la cota afectada (5,59 msnm).

De la mateixa forma, el procés d'eliminació de la UE 102 va permetre localitzar la part externa de la paret de la claveguera central del carrer (**UE 106**). A aquesta estructura se li va practicar un encaix de 55 cm d'amplada i de

25 cm d'altura, per tal de poder connectar el nou ramal de la finca números 15-17 a la canalització central.

Un cop realitzat aquest encaix els operaris van procedir a la instal·lació del nou clavegueró, tot donant per finalitzat el seguiment arqueològic de l'obra.

Vista general de la finalització de l'obra.
En aquesta es pot observar la
configuració del nou ramal de la
claveguera central del carrer

Conclusions

Primerament, cal fer esment que l'actuació arqueològica que es deriva de l'obra de clavegueram de la finca números 15-17 del carrer dels Mestres Casals i Martorell de la ciutat de Barcelona, no ha permès identificar restes arqueològiques que puguin ser adscrites a cronologies anteriors a mitjans del segle XX. Les dimensions petites de la cala practicada i la poca profunditat d'aquesta no han permès documentar cap estructura ni cap material arqueològic.

Tot i això, la possibilitat de l'existència de restes arqueològiques anteriors no pot ser descartada en futures intervencions que afectin en major grau al subsòl de la zona; ja que l'eliminació parcial de l'estrat identificat en el present redactat com a UE 105 no ha permès recuperar cap tipus de material datable.

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Índex de la documentació fotogràfica

- 001. General carrer sentit nord
- 002. General carrer sentit sud
- 003. UE 101 sentit nord
- 004. UE 101 sentit sud
- 005. UE 101. Aixecament 1
- 006. UE 101. Aixecament 2
- 007. UE 102 sentit nord
- 008. UE 103 i UE 104 sentit oest
- 009. UE 105 sentit oest
- 010. UE 106 sentit oest
- 011. General final 1 sentit nord
- 012. General final 2 sentit oest
- 013. General final nou ramal

Documentació fotogràfica

1

Vista general del carrer dels Mestres Casals i Martorell amb orientació nord

2

Vista general del carrer dels Mestres Casals i Martorell amb orientació sud

3

UE 101. Imatge cala orientació nord

4

UE 101. Imatge cala orientació sud

5

UE 101. Aixecament UE 101 (1)

6

UE 101. Aixecament UE 101 (2)

7

UE 102. Imatge presa amb orientació nord

8

UE 103 i UE 104. Vista amb orientació oest

9

UE 105. Vista amb orientació oest

10

UE 106. Vista amb orientació oest

11

Vista general en el moment de finalitzar el rebaix de terres sol·licitat per l'obra. Fotografia realitzada amb orientació nord

12

Vista general en el moment de finalitzar el rebaix de terres sol·licitat per l'obra. Fotografia realitzada amb orientació oest

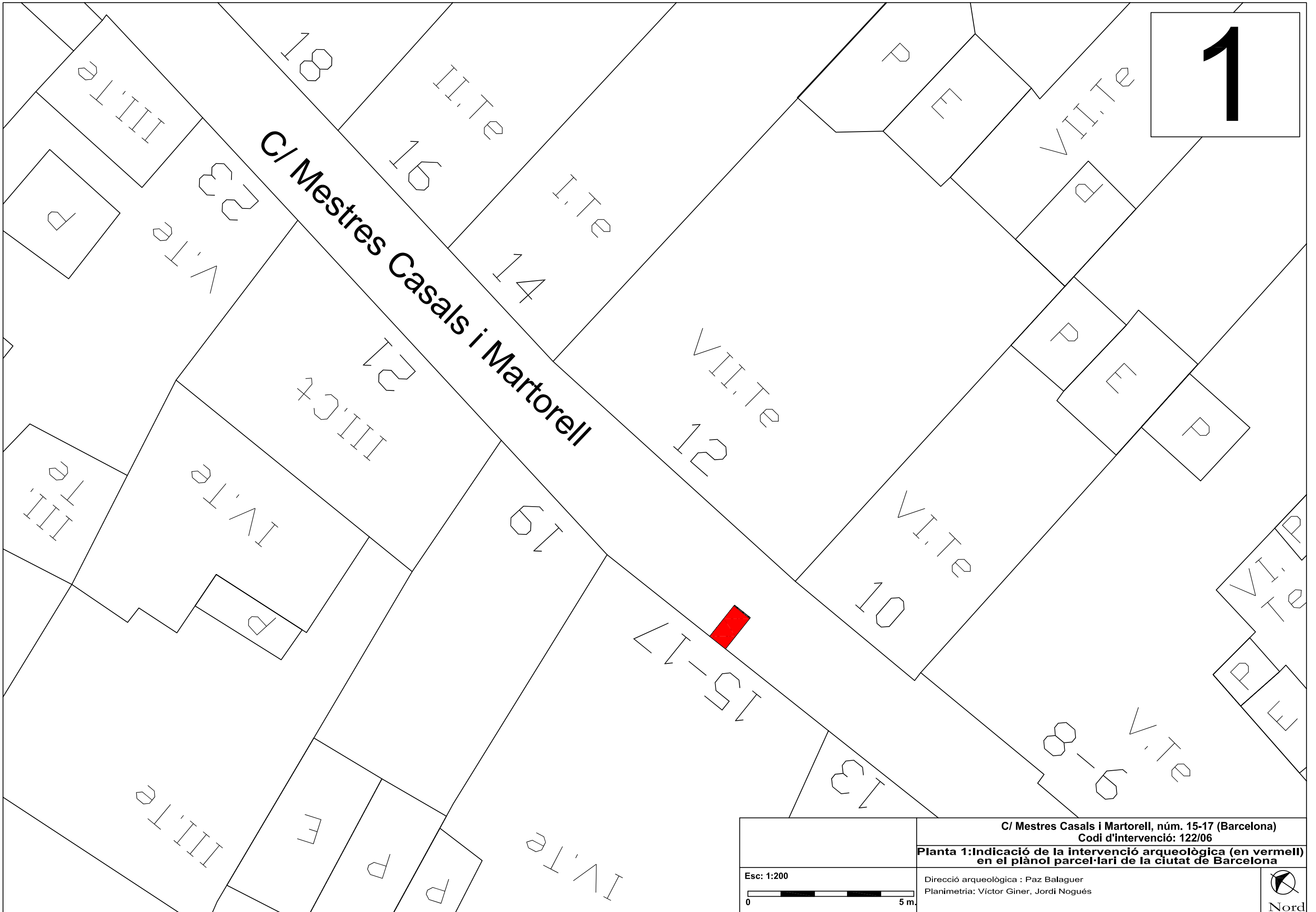
13

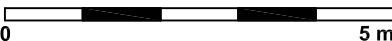
Vista general de la finalització de l'obra. En aquesta es pot observar la configuració del nou ramal de la claveguera central del carrer

DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Índex de la documentació planimètrica

1. Planta 1: Plànol de situació de la intervenció.
2. Planta 2: UE 101.
3. Planta 3: UE 102.
4. Planta 4: UE 103, UE 104, UE 105 i UE 106.
5. Secció I: Seccions A-A' i B-B'

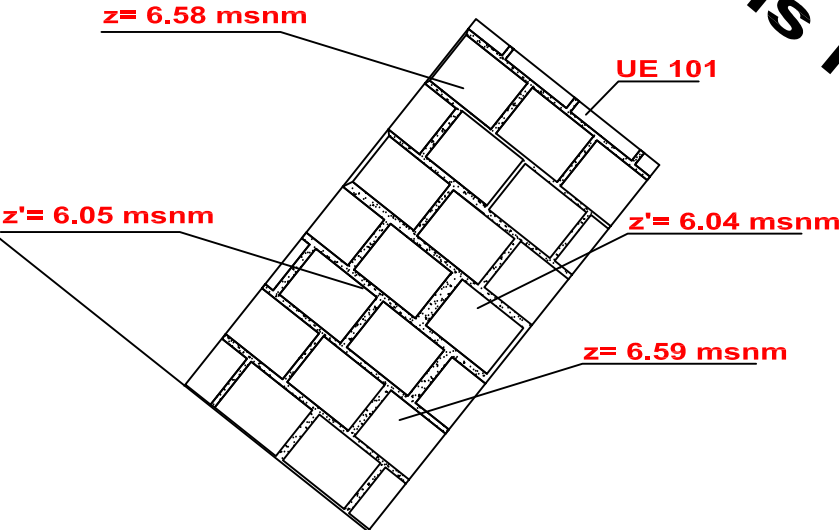
C/ Mestres Casals i Martorell, núm. 15-17 (Barcelona) Codi d'intervenció: 122/06	
Planta 1:Indicació de la intervenció arqueològica (en vermell) en el plànol parcel·lari de la ciutat de Barcelona	
Esc: 1:200 0 5 m.	Direcció arqueològica : Paz Balaguer Planimetria: Víctor Giner, Jordi Nogués
 Nord	

núm. 12

núm. 10

C/ Mestres Casals i Martorell

C/ Mestres Casals i Martorell
núm. 15-17

Accés escala de veïns

Esc: 1:20 0 1 m.	C/ Mestres Casals i Martorell, núm. 15-17 (Barcelona) Codi d'intervenció: 122/06	
	Planta 2: UE 101	
Direcció arqueològica : Paz Balaguer Planimetria: Víctor Giner, Jordi Nogués		Nord

núm. 12

núm. 10

C/ Mestres Casals i Martorell

C/ Mestres Casals i Martorell
núm. 15-17

z= 6.05 msnm

z'= 5.73 msnm

UE 102

z= 6.04 msnm

z'= 5.75 msnm

Accés escala de veïns

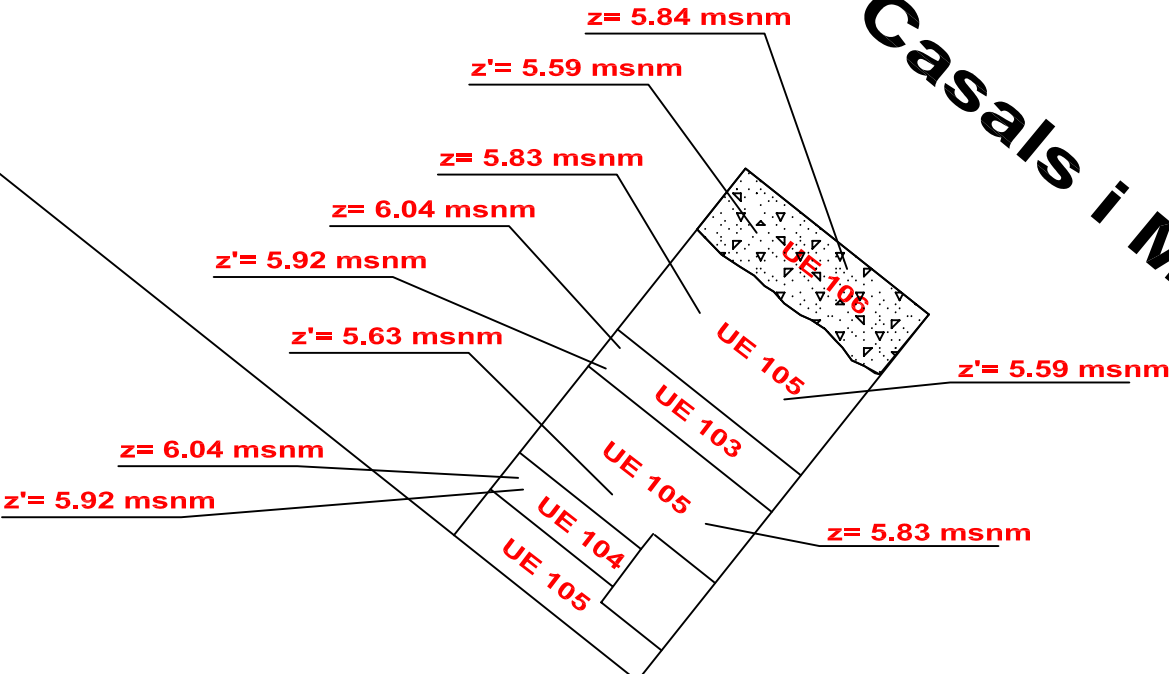
	C/ Mestres Casals i Martorell, núm. 15-17 (Barcelona) Codi d'intervenció: 122/06	
	Planta 3: UE 102	
Esc: 1:20 01 m.	Direcció arqueològica : Paz Balaguer Planimetria: Víctor Giner, Jordi Nogués	 Nord

núm. 12

núm. 10

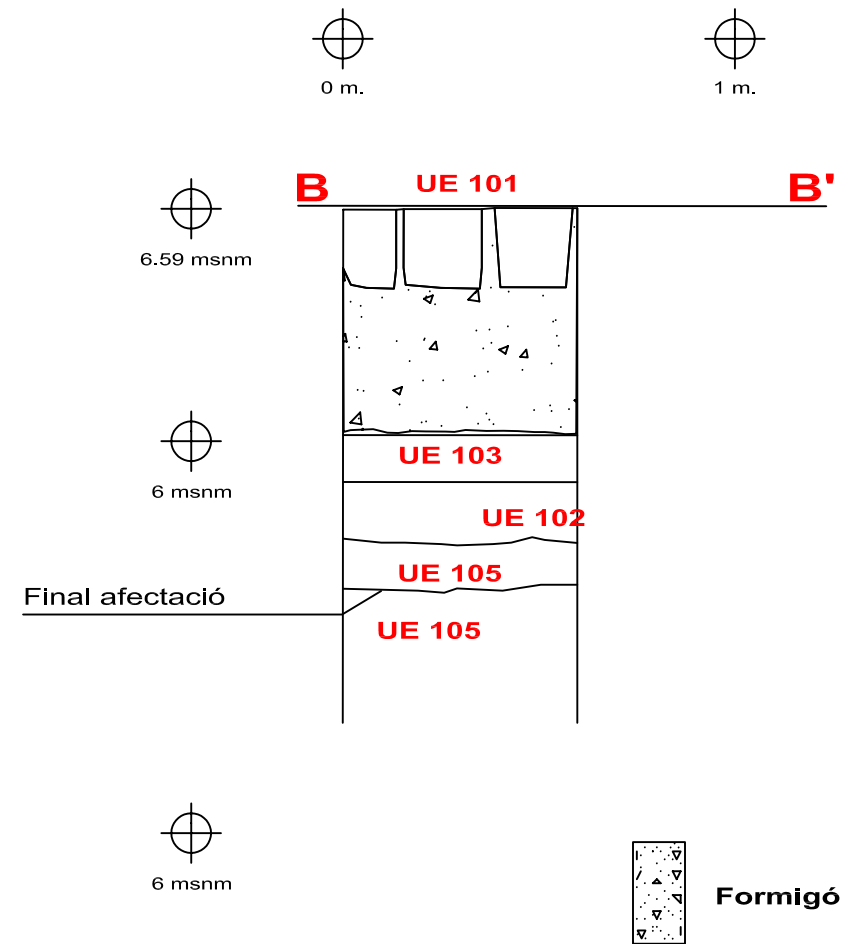
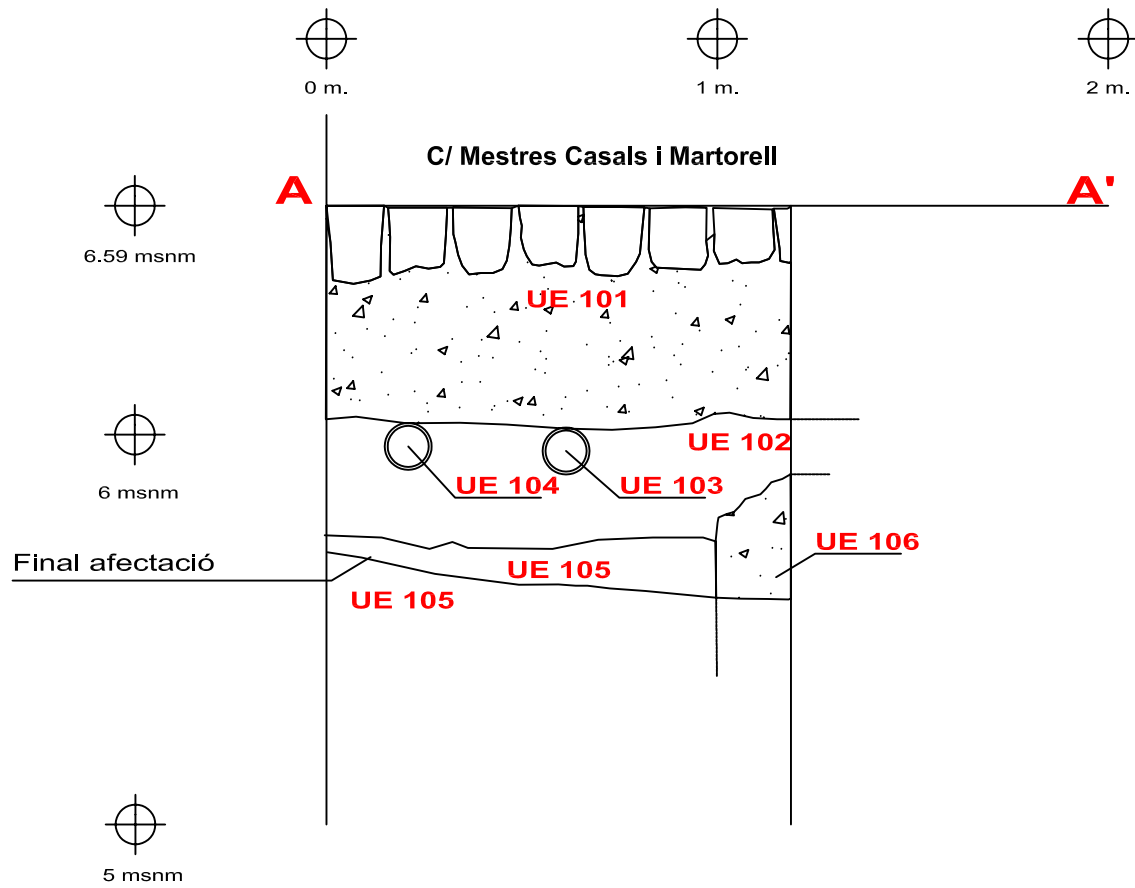
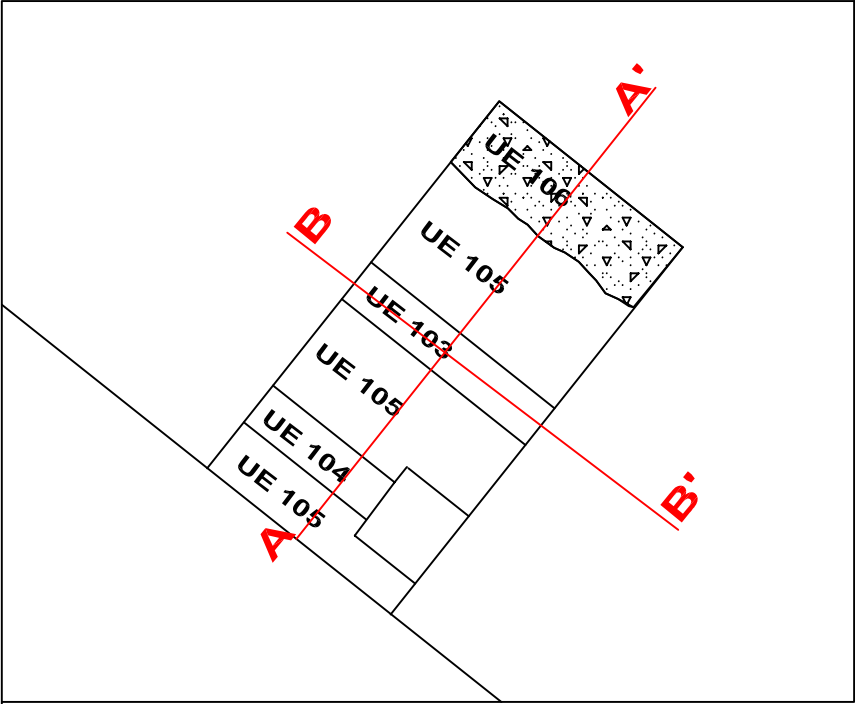
C/ Mestres Casals i Martorell

C/ Mestres Casals i Martorell
núm. 15-17

Formigó

	C/ Mestres Casals i Martorell, núm. 15-17 (Barcelona) Codi d'intervenció: 122/06	
	Planta 4: UE 103, UE 104, UE 105 i UE 106	
Esc: 1:20 	Direcció arqueològica : Paz Balaguer Planimetria: Víctor Giner, Jordi Nogués	 Nord

	C/ Mestres Casals i Martorell, núm. 15-17 (Barcelona) Codi d'intervenció: 122/06	
	Secció I: representació de les seccions A-A' i B-B'	
Esc: 1:20 	Direcció arqueològica : Paz Balaguer Planimetria: Víctor Giner, Jordi Nogués	

FITXES D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES					U.E.: 101
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17				CODI: 122/06	
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes	
Definició: Paviment	Criteris de diferenciació: Estructura		Color:	Mínima: 6.59, 6.58 msnm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència:	Màxima: 6.05, 6.04 msnm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:				
	En contacte amb:				
	Se li adossa:				
	S'adossa a:				
Orgànics	Cobert per:				
	Cobreix: 102, 106				
	Tallat per:				
Artificials Llambordes 20x15x20 cms, formigó	Talla:				
	Reomplert per:				
	Reomple:				
Descripció: nivell de pavimentació realitzat amb llambordes de 20x15x20 cms, col·locats a contrajunta sobre un llit de formigó.			Data d'actuació: 7-8-06	Fitxa revisada per:	
Estat de conservació: regular			Responsable:	Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació Aquest primer nivell s'aixeca tot utilitzant un martell pneumàtic		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Paviment actual del carrer Mestres Casals i Martorell		
Materials representatius: Formigó, plàstics	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: formigó	Cronologia: s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 102 			
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17			CODI: 122/06				
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes			
Definició: farciment	Criteris de diferenciació: color		Color: marronós	Mínima: 6.05, 6.04 msnm			
Superfície: irregular	Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència: solta	Màxima: 5.75, 5.73 msnm			
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics sauló	Igual a:			+ + + +			
	En contacte amb: 106						
	Se li adossa:						
	S'adossa a:						
Orgànics	Cobert per: 101					+ + + +	
	Cobreix: 105						
	Tallat per:						
Artificials Plàstics, canalitzacions de serveis, fragments de maó massís (3.5 cms gruix)	Talla:					+ + + +	
	Reomplert per:						
	Reomple:						
Descripció: nivell de sauló de color marronós i consistència solta			Data d'actuació: 7-8-06	Fitxa revisada per:			
Estat de conservació: bo			Responsable:	Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐			

Procés d'excavació L'aixecament d'aquest nivell es realitza a mà, deixant al descobert durant el procés les UE 103 i UE 104.		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Nivell de farciment i anivellament del terreny, relacionat amb la instal·lació de les canalitzacions de serveis d'aquest carrer, ja que dites conduccions es troben situades dintre d'aquest estrat.		
Materials representatius: Plàstics	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: Relacions estratigràfiques i materials	Cronologia: s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES					U.E.: 103
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17				CODI: 122/06	
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes	
Definició: tub	Criteris de diferenciació: Estructura		Color:	Mínima: 6.04 msnm	
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència:	Màxima: 5.92 msnm	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:				
	En contacte amb:				
	Se li adossa:				
	S'adossa a:				
Orgànics	Cobert per:				
	Cobreix:				
	Tallat per:				
Artificials Tub metàl·lic de 12 cms de diàmetre	Talla: 102				
	Reomplert per:				
	Reomple:				
Descripció: canalització metàl·lica de secció circular amb orientació N-S			Data d'actuació: 7-8-06	Fitxa revisada per:	
Estat de conservació: bo			Responsable:	Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació Aquest element es localitzà al aixecar parcialment la UE 102		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Canalització de gas de l'actual xarxa de serveis del carrer		
Materials representatius:	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: Relacions estratigràfiques	Cronologia: s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES					U.E.: 104 			
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17					CODI: 122/06			
Sector:		Zona:		Cala:		Àmbit:		
Definició: tub		Criteris de diferenciació: Estructura		Color:		Mínima: 6.04 msnm		
Superfície:		Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència:		Màxima: 5.92 msnm		
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics		Igual a:				+ + + +		
		En contacte amb:						
		Se li adossa:						
		S'adossa a:						
Orgànics		Cobert per:				+ + + +		
		Cobreix:						
		Tallat per:						
Artificials Tub metàl·lic de 12 cms de diàmetre		Talla: 102				+ + + +		
		Reomplert per:						
		Reomple:						
Descripció: canalització metàl·lica de secció circular amb orientació N-S					Data d'actuació: 7-8-06		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació: bo					Responsable:		Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació Aquest element es localitzà al aixecar parcialment la UE 102		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Canalització d'aigua de l'actual xarxa de serveis del carrer		
Materials representatius:	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: Relacions estratigràfiques	Cronologia: s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES					U.E.: 105 	
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17				CODI: 122/06		
Sector:		Zona:		Cala:		Àmbit:
Definició: farciment		Criteris de diferenciació: consistència		Color: marró		Mínima: 5.83 msnm
Superfície: irregular		Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència: argilosa		Màxima: 5.69, 5.63, 5.59 msnm
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA
Geològics argiles		Igual a:				+ + + +
		En contacte amb:				
		Se li adossa:				
		S'adossa a:				
Orgànics		Cobert per: 102				+ + + +
		Cobreix:				
		Tallat per: 106				
Artificials		Talla:				+ + + +
		Reomplert per:				
		Reomple:				
Descripció: nivell de terra de consistència argilosa i color marró				Data d'actuació: 7-8-06		Fitxa revisada per:
Estat de conservació: bo				Responsable:		Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐

Procés d'excavació L'eliminació parcial, segons les necessitats de l'obra, d'aquest nivell es realitzà amb medis manuals		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Nivell de farciment del qual no es pot precisar cap dada més degut a les característiques de la pròpia intervenció arqueològica.		
Materials representatius:	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: Relacions estratigràfiques	Cronologia: Anterior finals del s. XIX - principis de s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES					U.E.: 106 			
INTERVENCIÓ: C/ Mestres Casals i Martorell, 15-17					CODI: 122/06			
Sector:		Zona:		Cala:		Àmbit:		
Definició: claveguera		Criteris de diferenciació: Estructura		Color:		Mínima: 5.84 msnm		
Superfície: llisa		Fiabilitat estratigràfica: bona		Consistència:		Màxima: 5.59 msnm		
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics		Igual a:				+ + + +		
		En contacte amb: 102						
		Se li adossa:						
		S'adossa a:						
Orgànics		Cobert per: 101				+ + + +		
		Cobreix:						
		Tallat per:						
Artificials Ciment pòrtland, tub de plàstic i fragments irregulars de maó massís		Talla: 105				+ + + +		
		Reomplert per:						
		Reomple:						
Descripció: canalització realitzada amb formigó de ciment pòrtland i tub de plàstic					Data d'actuació: 7-8-06		Fitxa revisada per:	
Estat de conservació: bo					Responsable:		Compr. de documentació: Fitxa ☐ Dibuix ☐ Foto ☐	

Procés d'excavació Aquest element es localitzà al aixecar parcialment la UE 102. Tot procedint a la realització d'un encaix en la seva estructura per a la col·locació del nou ramal de la finca 15-17.		Data inici: 7-8-06 Data fi: 8-8-06
Interpretació: Canalització de la xarxa de clavegueram de la ciutat de Barcelona		
Materials representatius: Ciment pòrtland, plàstic	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació: materials	Cronologia: s. XX	
Observacions:		
ARXIU		
Plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia

Arqueologia i metodologia

- RENFREW,C.; BAHN,P. (1993) *Arqueología. Teorías, Métodos y Prácticas*. Ed. Akal, Madrid.
- HARRIS,E.C. (1991) *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica, Barcelona.

Context històric

- AA.VV. (1993) *III Congrés d'Història de Barcelona. Ponències i comunicacions*. Ajuntament de Barcelona, Institut Municipal d'Història. Barcelona.
- AA.VV. (1984) *Atlas de Barcelona*. Publicacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC). Barcelona.
- AA.VV. (1992) *L'avinguda de la Catedral de l'ager de la colònia Barcino a la Vilanova dels Arcs*. Ajuntament de Barcelona, Servei d'Arqueologia de la Ciutat. Barcelona.
- AA.VV. (1999) *Els barris de Barcelona. Ciutat Vella i L'Eixample*. volum I. Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- AA.VV. (1995) *Guia de la Barcelona romana i alt-medieval*. Ajuntament de Barcelona, Institut Municipal d'Història. Barcelona.
- AA.VV. (1991) *Història de Barcelona*. 8 volums. Ajuntament de Barcelona, Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

- BALAGUER, V. (1866) *Las calles de Barcelona*. 2 volums. Edició facsimilar de 1984. Monterrey ediciones. Madrid.
- CARRERAS CANDI, F. (1915) *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Alberto Martín. Barcelona.
- CIRICI, A. (1976) *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
- DURAN I SANPERE, A. (1975) *Barcelona i la seva història*. 3 volums. Editorial Curial, Documents de cultura. Barcelona.
- FLORENSA, A. (1958) *Las murallas romanas de la ciudad*.
- GARCIA i ESPUCHE, A. GUARDIA i BASSOLS, M. (1986) *Espai i societat a la Barcelona pre-industrial*. Edicions de la Magrana. Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

Diccionaris

- AA.VV. (1994) *Diccionari visual de la construcció*. Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Barcelona.
- FULLANA, M. (1999) *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*. Els treballs i els dies núm. 11. Editorial Moll, Mallorca.

Arxius i Fonts consultades

- Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB)
- Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA)

- Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AF-AHCB)
- Arxiu del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC).